

Без пуття

Автор:

Іван Нечуй-Левицький

Без пуття

Іван Семенович Нечуй-Левицький

Іван Нечуй – Левицький

Без пуття

I

Павлусь Малинка був гарний з лиця, мов чорнявий та кучерявий бог Аполлон. Настуся Самусівна була пишна на вроду, мов Афродіта, котра тільки що вихопилась з морської піни на хвилях, але ще не помолилася богу, не вмилась і не обтерла гаразд рушником морської піни на виду. Настуся була гарна, але трохи блідувата, ніби втомлена, або трохи заниділа, ніби вона дві ночі поспіль танцювала на балі. Вона була значного, багатого роду, а він ще значнішого й багатішого. Вона зросла в розкоші, а він ще в більшій. В її батька і в неї давно вітер свистів у кишенях; в його кишенях вила й скиглила хурдига. В її покійної мами і в неї самої кишені були з дірками, кудюю з ранку до вечора за границею витрушувались червінці по Парижі, Ніцці та Римі, неначе борошно по грудяному та бакаюватому шляху з подіравленого мішка на возі. В його тата і в його самого кишені були неначе якісь безодні, кудюю провалились дві селі, ще й сахарня з костопальнею та з двома височезними трубами – димарями, навіть не зачепившись у їх штанях та холошах.

Вона й її мама взимку звичайно жили в Парижі, а влітку швендяли, як цигани з шатрами, то по Швейцарії, то по Тіролі, то по Рів'єрі, тікаючи од спеки, од мошки,

комарів та гедзів, а приїздили додому на Україну вряди – годи тільки тоді, коли їх кишені спорожнювались. Він, скінчивши реальну школу, поїхав з батьком та матір'ю до Парижа буцімто докінчувати своє вчіння, записався в одну вищу школу вольним слухачем, щось там слухав раз на тиждень для людського та батьківського ока, але в дійсності нічого не слухав у школі, бо мав дуже делікатне чуття, більше здатне слухати артисток в опері, ніж усякі нудні та мудрі лекції. Він бив байдики в Парижі й після смерті батьків, спорожнивши кишені до самісінького дна, вернувся в Київ і гайнував без пуття решту батьківського добра, чого не встиг іще прогайнувать його тато.

Настуся таки спала вночі, хоч вона і її мама лягали спати сливе перед світом. Павлусь уночі ніколи не спав: проводив ночі то в клубі, то в ресторанах за бенкетами та картами, аж уранці вертався додому й спав сливе до вечора. В його день був уночі, а ніч була вдень, як буває в пугачів, сов та кажанків.

Його всі звали божевільним; її – навісною. Вона була й розумна зроду, але в неї неначе не було однієї клепки в голові; в його зроду голова була не без тями, але була ніби недобре набита обручами, ще й з слабкими вторами.

Настуся була в свого батька одиниця. Павлусь зостався в свого батька так само одинак. Він якось таки скінчив реальну школу, хоч од лінивства двічі трохи не втопився, перепливаючи ту неглибоку річку премудрості; але його двічі вирятували вчителі та батьки і таки якось доволокли його за руки до другого берега. Вона ніякої школи не скінчила, хоч усе починала; завжди починала та на тому й скінчила. Батько хотів оддати її в гімназію або в інститут. Мати стала проти того дибки, сперечалась довго й таки не дала дочки в чужі руки, між чужі діти усякої масті: вона боялась, щоб дівчина там часом не заниділа од важкої праці, не спростилась, щоб часом не набралася ліберальних ідей і усяких бацил та бактерій, бо тих бацил та бактерій вона боялась гірше, ніж чуми, ніж нудьги од науки. Настусю вчили вдома дорогі гувернантки та усякі вчительки. Настуся вчилась дома поволі, не хапаючись, вчилась, як мокре горить; вчилась, коли сама хотіла. Вона вчилася й гуляла, гуляла й вчилась наперемінку, щоб було не дуже важко. Три дні вона вчилась, а на четвертий день мама возила її в танцклас танцювати з дітьми. Знов три дні вчилася, а два дні одпочивала: мама возила її сковзаться на льоду на лижвах, або в гості, або брала з собою кудись, ідучи з візитами, а ввечері возила в театр. У Настусі літні вакації тяглись ціле літо, цілих п'ять місяців, щоб вона гаразд одпочила од праці та не помарніла, не зблідла на виду.

Незабаром Настуся зовсім не схотіла вчитись: попроганяла своїми вередками вчительок і на тому скінчила свою науку. Мати постановила, як тільки Настуся підросте, повезти її в Париж і там викінчити курс її науки. В Настусі гарна головка так і зосталась вольна од усякого поганого, важкого вчіння. Зате ж Настусю дуже багацько вчили музики, бо сама мама дуже любила усяке штучництво, а найбільше музику. І Настуся справді напродиво була здатна до музики. Музика далась Настусі дуже легко, і вона швидко вивчилась чудово грати на роялі. Вона ще добре вміла малювати квітки на фарфорі. В неї вдача була й справді артистична.

Мати любила свою одиницю без міри, без тям, якоюсь хворобливою, нервовою любов'ю, якою люблять дітей дуже нервові та дуже почутливі матері. Вона пестила дитину, не давала їй довго сидіти за вчінням, щоб дитина не мордувалась, споболювала їй так, ніби вона сама сиділа за книжкою й мучилась. Вона вволяла її волю, давала їй усе, чого тільки було її душа забажає. З самого малку усі в господі вволяли її волю, ніби волю якогось божка. Мати вбирала її в оксамит та шовк, гралась нею, гралась її убираннями, неначе дитина куклами, цяцькалась, панькалась з нею й чванилась нею без сорому перед усіма.

Настуся надзвичайно любила цяцьки та ляльки – це найвище дитяче штучництво. Мати накупувала для неї цілий магазин дорогих ляльок та усяких цяцьок. Купували для неї ляльки й цяцьки і тітки й дядини. І дядьки й натітники, і усякі кузинки і дарували їй на іменини. Тих ляльок та цяцьок назбиралась ціла зашкляна шафа.

Ще на дванадцятому році Настуся носилась з ляльками, гралась та милувалась ними, голубила їх, звала їх своїми сестрами та дітками, а себе звала їх мамою. Вона сама шила для кукол нові убрання, одягала їх то за паннів, то за сільських дівчат, вишивала їм взорцями сорочки та хвартушки, робила квітки на голови, чіпляла на шиї намиста й дукачі. Вона сідала проти їх в кріслі, сама гарна, неначе здорова лялька. Мати припадала до неї, цілувала, пестила, потім садовила її собі на коліна, коли вже її ніжки не теліпались, а торкались об діл, цілувала її й пригортала до серця.

Усі тітки, дядини та кузинки так само пестили Настусю, мазали її та хвалили, аж перехвалювали на один бік, бо підлещувались до її тоді ще багаті мами.

Настуся ще змалку тільки й любила одно й єдине: французьке, ілюстровані гарними малюнками казочки. Вона начиталась їх так, що од восьмого року

увляляла себе якоюсь казчаною особою й любила одягаться в усякі надзвичайні казчані убрання, одягала й інших дівчаток, своїх приятельок – гостей. Вони перебирались то за царівен, то за циганок, то за туркень, то за хлопчиків – царенків. В цих чудових убраннях та в паперових коронах вони танцювали, вдаючи з себе усяких казчаних людей та всяких привидів. В Настусі рано заворушилась фантазія. Вона вже на дванадцятому году навіть вдень боялась сама виходити в другу порожню кімнату, а ввечері боялась зоставаться сама в кімнаті, коли часом її мати або гувернантка виходили кудись до іншого покою. Їй здавалось, що кругом неї десь поховались по світлицях якісь царівни, відьми, вовки в червоних шапочках та усяка казчана мара. В Настусі дуже зарані розвилась уява та мрійність.

Як Настуся дійшла до зросту, її мати посварилася з батьком на смерть. То були дві вдачі не тільки не схожі, але навіть супротивні одна одній, неначе люті вороги. Він був поміркована, статковита й практична людина. Його жінка була непоміркована, розтратлива, любила розкіш та шикарне гойне життя й сипала грішми, як половою. З ранку до вечора вони обое тільки те й робили, що зачіпали одно одного докорами, сварились, змагались та лаялись. Вона обридла йому гірше печеної редьки; він обрид їй і остогид так, що вона не могла й дивиться на його. Вона полаялась з ним, покинула його й виїхала за границю, щоб Настуся скінчила в Парижі своє виховання і вчіння.

– Баба з воза – на колеса легше! – сказав Самусь перехрестившись. – Принаймні в хаті буде тихо.

Але він помилився трохи: баба встала з воза, але на його колеса, на його кишені стало ще важче.

Мати з Настусею оселились на прожиття в Парижі Настуся записалася в якусь школу, щоб довчиться французької мови та вислухати курс французької літератури. До неї ходив дорогий вчитель музики й виправляв її гру на роялі. Скінчивши своє виховання, Настуся з нудьга читала дуже багацько книжок, та все романів. Але романтики, а найбільше Жорж Санд та найновіші декадентські поети й повістярі найбільше припадали до її нервової, мрійної, випещеної, трохи збоченої вдачі.

Довго вони з матір'ю жили та швендяли по всіх усядах за границею й, певно, жили б довше. Але незабаром мати почала кородитись на груди, сохнуть та в'янути. Неспокійні усякові пережитки незабаром дали себе знати. Щоб

розбуркать свої слабкі нерви, вона впускала собі морфій в ліве плече; на тому місці в неї завсігди наганяло болячки. Вона швидко заслабла на сухоти, довго лічилась усякими ліками, побувала на усяких водах і врешті померла. Настуся трохи не збожеволіла, трохи сама не вмерла з горя та з туги. Вона мусила вернутись у Київ до батька, в препротивну провінцію.

Вернувшись додому, Настуся одразу здивувала усіх усім: і своєю занадто вже вольною паризькою поведінкою, і своїми різкими манерами, і своїм убранням, здоровецькими капелюшами з копицею страусових пер на голові. Перейнятлива, як мавпа, проворна, жвава та вертка зроду, вона ще до того вдавала з себе дуже ворущливу й жваву парижанку. Де треба було обернутись, вона перекручувалась на одній п'яті раз або й двічі. Де траплялось тільки переступити через рівчачок під дощовими трубами на тротуарі, вона плигала через його, та ще й з розгоном, неначе коза через перелаз. В парках, де вилась будлі – де стежка на сугорб або горб, вона не виходила вгору, а вибігала, неначе вилітала. В театрі в проходах між кріслами вона не ходила, а бігала й ніби пурхала. Завсіди й скрізь вона крутилась, вертілася, неначе дзига. Дами так і продражинли її американською дзигною, а панни дражнили її паризькою козою. Вона ходила по місті й на прогуляння, і в гості сама як дуже еманципована панна, робила все, що тільки припадало їй до вподоби, вбиралась чудно, як тільки хотіла. На людський поговор, на осуд суспільства вона нітрошки не вважала, бо ставила себе без міри вище од усіх провінціалок і в вічі сміялася з їх забобонів.

Усі знайомі загалом поглядали скося на Настусю, як на трохи навіжену. Тітки та дядини силкувались направляти її на добру путь, чіплялись до неї. Але вона сміялась з їх і з їх напутіння таки просто ім в вічі й кепкувала з їх усіх. Батько тільки махнув на неї рукою, як і на її матір, бо добре знав незламну, цупку вдачу їх обох... Вона бундючилась і перед своїм батьком і вважала на його, як на грубу й просту людину, як на деспота й варвара.

Павлусь вернувся з – за границі, так само нахапавшись вершечків наймоднішого декадентства в заграничних вищих кружках серед молоднечі. Взагалі Павлусь і Настуся повертались додому готовісінькими. Павлусь розторсав собі нерви систематичною гульнею по ночах, алкоголем та романтичними походінками. Настуся була зроду істерична й трохи психопатка, бо перейняла це добро на спадщину од своєї прицуцуватої мами – морфіністки.

Вернувшись з – за границі додому, Настуся в однієї своєї тітки стикнулася з Павлусем і познайомилася з ним. Павлусь одразу вразив її своєю надзвичайною

красою. Він був пишний на диво, рівний станом, чорнобривий, з таким гарним лицем, неначе воно було намальоване тонким пензлем дуже високого художника. І чорні густі брови були ніби вимальовані на високому гладенькому чолі, і виразні, звивчасті червоні уста були ніби обведені найтоншим пензлем. Очі карі, ясні, блискучі, вуса довгі, м'які, як шовк, васильки на висках кучеряві, рожеві вуха, пишний матовий колір довгобразого виду – усе було ніби намальоване найсвіжішими фарбами, аж очі вбирало в себе!

Настусю одразу вразила така дивна, художня краса, вразила її артистичне почування. Вона одразу покохала його гаряче, палко, як кохають дуже нервові особи, з усолодою й навіть муками серця. На неї ніби одразу найшла якась солодка пошесть, обхопила її всю, промкнулась у її серце, в її душу й обхопила ніби полум'ям. Павлусь так само покохав Настусю й незабаром признався їй на одному балі, що любить її щиро й без неї не може жити, не може дихати. Тиждень мучилась Настуся, не бачивши милого, неначе в огні пропасниці. Вона зблідла, помарніла, заниділа, сливе заслабла, никала по Хрещатику, світом нудила, никала скрізь, сподівалась, чи не вглядить його будлі – де. Але Павлусь ніби зумисне сховався од неї в своїх покоях. Попомучившись тиждень, вона таки насмілилась просто піти до його, побачиться з ним і хоч надивитись на його. В Парижі, в Латинському кварталі, вона не раз і не два, жартуючи, забігала з візитами до знайомих студентів потай од мами, бо вважала на себе, як на зовсім еманциповану панну, нехтуючи якимись там старосвітськими забобонами в суспільстві.

II

Настуся прийшла до Павлуся в четвертій годині осіннього дня, сливе перед вечором.

Павлусь тільки що виспавсь і встав з ліжка, тільки що гаразд продер очі, напившись сливе ввечері «вранішнього» чаю, бо він завсігди гуляв цілими ночами то по ресторанах, то по клубах, вертався додому або вдосвіта, або зовсім вранці і спав сливе цілий день. В четвертій годині дня він звичайно пив свій вранішній чай.

В розкішних і просторних горницях був такий нелад та гармидер, ніби в їх ночували жиди з балагулами, як приказують у приказці. І в Павлуся в роті було так, ніби і в його в роті заночувала одна балагула. Він аж крикнув з дива й несподіванки, вглядівши Настусю. Вона голосно й дрібненько зареготалась, неначе пташка в садку весело защебетала.

- Еге, не ждав? Еге, не сподівався мене до себе в гості? Правда? - сказала Настуся й реготалась так голосно, ніби вона дзвонила в срібний дзвоник.

- І ждав тебе щодня, щогодини, і сподівався тебе до себе, моя мила Настусю! - сказав він і подав їй обидві руки, а потім оступивсь од неї на ступінь, згорнув руки на грудях і втупив у її вид свої карі, блискучі, неначе гарячі очі.

- От я й пришелепалась до тебе, бо почувала духом, що ти мене ждеш до себе, ждеш тепереньки, стеменно цієї години, дійсно цієї хвилини.

- Не пришелепалась ти, а крильцями прилинула до мене, моя жадана ластівочко! впурхнула в мою горницю, ніби десь у вікно з зеленого садка. Я тебе сподівався до себе щогодини, щохвилини, бо ще на минувшому тижні довідався духом і серцем, що ти навіки моя, а я навіки твій. Я ще тоді на балі по твоїх оченятах, по твоїх зіньках угадав це. В твоїх зіницях я тоді вглядів себе, своє обличчя, впіймав свої очі. І мої очі в твоїх очах одразу блиснули іскрами, ніби зайнялись. Це диво було неспроста. Це було потайне поєднання наших душ. Це був символ... Я одразу прочитав і втямив той символ, що загадчано блиснув тоді в твоїх оченятах.

- Прочитав? Ти тямиш в читанні цієї дивної, загадчаної книги? - крикнула Настуся з таким захватом, що в неї темні очі зайнялися електричним блиском.

- Тямлю, як і ти тямиш, - спокійно сказав Павлусь. - Ми обоє вчилися по тих самих книгах і в тій самій школі розуміння потаємного поєднання душ. Правда? Еге, так?

- Еге! Ти, мій милий, добре вгадав! - сказала Настуся.

- Я читаю твого загадчану книгу кохання навіть через бібулу, навіть через загорнуті товсті палятурки. Мені й не треба розгортать твоєї книги, бо мені дано такий пронизувальний та промикувальний зір. - сказав Павлусь. - Це сталося

тоді, як я побачив свої очі в твоїх очах. Од того часу мої мрії увійшли в твоє серце; твої мрії увійшли в моє. Ми зробили обмін мрій, ми поєднались душами, стали однією душею.

– Мій милий, мій золотий! Чи ти пак знаєш історію мого серця, мого убогого заниділого серця? Я прийшла до, тебе, щоб розказати історію свого заниділого серця. Ти думаєш, що я любила до цього часу щиро, гаряче? Ні, мій милий! Я любила до цього часу так, як часом інколи вглядиш на небі якусь надзвичайно блискучу зірку, що ясно – преясно миготить, неначе око, і лле алмазний блиск; задивишся на неї, милуєшся довго, а потім на другим вечір шукаєш її на небі між зірками і вже не знайдеш, не впізнаєш між іншими зірками, ніби й слід її шез з очей навіки. Моя любов до цього часу була жовта, неначе листя вмираючої осені. Я вже була втратила надію на своє серце; думала, що йому доля судила недоладну жовту любов повік, що мені не судилось покохати рожами та фіалками, усім серцем всисати та нюхати пишній аромат мрій гарячого, червоного кохання. Аж тепереньки, як я тебе вгляділа, я ніби оддала своє пожовкле, пожелоблене листя в славу берлінську фарбарню. Ти відомий тому, яка то берлінська фарбарня? – спитала Настуся.

– Відомий тому, ще й добре! – сказав Павлусь.

– Там якісь славні, дивні чарівники фарбарі перефарбували, перемалювали мое бідне пожовкле листя, намалювали на йому рожі та фіалки, повимальовували пишні взорці. Вони якимсь чудом перетворили мое убоге серце, котре ще й досі гаразд не кохало, а тільки силкувалося кохати, як дитина силкується вперше спинатись на свої м'якенькі ніжки. Аж тепереньки я дізналась, що то таке дійсна, правдива любов!

– Друже мій, милий мій! серце мое золоте! – крикнула Настуся, поклавши Павлусеві обидві руки на плечі. – Ти той чарівник, той дивний фарбар, що утворив з моім серцем диво дивовижне, перемалював, перезолотив мое пожовкле листя кохання весняними фарбами. Серце мое золоте! як я тебе кохаю!

Вона оступилась од його на два ступені, склала долоні, неначе на молитві, і безмовно й жадібно втирила в його вид свої блискучі очі, потім помаленьку обвела очима усю його пишну постать з верху до самого долу. Він стояв перед нею, неначе Феб на колісниці, гарний та пишній, рівний, неначе обтілений, обличчений Аполлон, з легкими кучерями на васильках, з чорними, ніби

намальованими бровами на високому чолі, з рожевими вухами під кучерявими васильками.

– Ти пишний Феб, яснозорий та променястий, котрий тільки що став на свою огню колісницю, простягав могутні й білі руки, наливає свої пишні очі огнем, щоб бризнути промінням світа на дрімаючу землю. Ти сонце, а я твоя, ще затінена темрявою ночі земля, на котру ти от – от незабаром сипнеш своїм гарячим золотим промінням. Схиляюсь перед тобою, здіймаю до тебе руки, молюся тобі! Сип на мене твоє золоте проміння! Я ладна прийняти смерть у твоєму вогні за твою ласку, за один поцілунок твоїх червоних гарячих уст.

– А ти думаєш, що я не люблю тебе так гаряче, так навіжено, як ти любиш мене?
– сказав Павлусь з легким докором. – Моя любов до тебе одразу стала неначе розпечене в жару залізо. Я дивлюсь на тебе й ніби ім тебе очима, ім ротом та зубами, неначе якусь надзвичайну, навдивовижу смачну страву. Я почувую уявки, що жую тебе й ковтаю. Я вже ніби проковтнув тебе всю, почувую вже тебе у своєму мрійному нутрі і все – таки не можу гаразд наїстись тобою, твоїми очима, твоїми бровами, – сказав Павлусь, дивлячись і справді запаленими очима на Настусю.

Він і справді ніби і в її дикими блискучими очима.

– І я тебе в цей час ніби ім, як смачне яблуко, як соковитий солодкий виноград, ніби п'ю сік того пахучого винограду любощів. І я вже ніби проковтнула твої пахучі карі очі, – сказала Настуся.

– Як я тебе вперше побачив, я одразу почувив надзвичайні пахощі, котрими повіяли на мене твої очі, твої брови, але ті пахощі спершу були занадто гострі, п'яні. Я тоді вчадів од пахощів твоєї краси. Мені ніби дух забило солодким, але гострим, ніби перцьовим клейтухом. А тепер твої очі пахнуть фіалками, твої брівки пахнуть жасминами. Самі мої мрії про твоє кохання стали запашні.

– І в мене самої мої мрії про тебе, мое серце, стали вже пахучими квітками. Я оце ніби живу в пишному квітнику. Моя голова аж стуманіла, аж заморочилась од солодкого чаду тих квіток. Які там квітки! А скільки їх насаджено! Яка розкіш! Який захват! Я випадком натрапила на дивного садовничого. Який дивний випадок! Ти знаєш того садовника? – спитала Настуся.

- Ще б пак не знав! Який і справді щасливий випадок! - сказав Павлусь.

- Цей садовничий - то чарівник. Він знає дивні чари. Він насіяв для мене квіту по всьому світу, закрасив для мене весь світ квітками. Куди не піду, куди не гляну, скрізь для мене цвітуть квітки, скрізь для мене пахне рожами та фіалками. Куди не гляну, скрізь бачу пишні квітки: і на землі квітки, і на небі квітки, і на воді квітки - квітки моїх золотих мрій, моїх пахучих мрій. Я наскрізь пропахалась їх пахощами. Яке веселе та червоне стало мое життя! Ти, мій коханий, мій любчику, дав мені це щастя!

- І ти, моя любко, закрасила мені мої ясні ночі. Мої очі стали вдвоє якось ніби ясніші, веселіші для мене, - сказав Павлусь.

- Яка солоднеча мрій! Яка височінь фантазії! Я літаю, я шугаю, неначе орлиця в піднебессі понад верхами гір, понад льодовими глетчерами Альпів. Це кохання моєї випещеної душі, мого тонкого розвитку серця й розуму, - сказала Настуся.

І довго ще вони виливали свій декадентський ліризм кохання та почування, мотаючи його, неначе нитки на клубок.

- В мене вже аж ум за розум заходить од високих нематеріальних любовощів. Це любовощі вищих животин, це любовощі духів. Ми вже помінялись і поєдналися мріями. Поміняймося серцями, станьмо вічними супряжичами в супрязі душ та серців! - сказав Павлусь.

- Поміняймося зараз, і наш спіл кохання стане віковичним. Вийми з мене мое серце і вклади в мене своє серце, щоб ми з'єднались навіки, щоб ми були одна сутність, одна душа! - крикнув несамовито, але дуже галантно й ефектно Павлусь. - Постановім зараз цей спіл душ, бо я не наїмся й не нап'юся твоєї краси. Я захлинаюсь твоєю красою, я давлюсь тобою. Я почуваю, що твоя краса от - от задушить мене на смерть...

- Мінняймося серцями, мій милий! - сказала Настуся.

- І локонами нашого волосся, - крикнув Павлусь.

- І зубами, зубами серця й мрій, - сказала Настуся.

– І нігтями – нігтями почувань, – крикнув Павлусь. – Пообтинай свої нігті й дай мені. Я всиплю їх у тютюн і викурю їх, і вссу частку тебе в свої груди.

І вони дивились одне на одного й раювали.

– Як часом коли вирвеш, мій милий, зуба, подаруй мені цей брильянт, ці святоші кохання на схованку! Я оправлю його в золото й носитиму і вдень і вночі коло свого серденька. То буде задля мене свячений зуб мого Будди. Я прийшла до тебе сповідатись. Чи ти пак знаєш, що я буддистка? Як у Париж закликали жерців Будди з Цейлону, мама й я таки якось втислись з однією буддисткою, знайомою нам герцогинею, в залу, де жерці правили свою буддійську службу. Як мені сподобалась їх одправа! І я одразу стала буддисткою, і мама стала... Тільки мені не припало до вподоби, що в їх па шовковому убранні теліпались якісь латки, нібито Будди.

– Це символи убожества, прохацтва та чернецтва Будди, – сказав Павлусь. – Признаюсь тобі, що й я в дечому буддист, тільки без тих латок, без того буддійського чернецтва, без тієї буддійської блекоти. В мене нема спочування до тих латок та чернецтва. В латках, як у старих ряднах, нема поезії. Я тільки взнаю Буддійську Нірвану, куди ми пірнемо з нашим коханням і повік кохатимемось і, може, переходитимемо то в рослини, то в животини, то в зорі, і все вдвох та вдвох, як два горішки в одній лушпайці. Може, я колись перейду в зозуля, а ти в зозулю, ти в курку, я в півня, ти в телицю, я в бичка... Це поетично!

– Та все вдвох та вдвох? І ніхто нас повік не розлучить? – спитала Настуся.

– Ніхто, ніхто! Ми, може, перейдемо на якесь сонце або планету й будемо там сяяти, розсипатимемось по світі золотим промінням.

– Ой, як гарно! Ой, як дивно й по – новому! Яка поезія! – сказала Настуся. – Ти світитимеш на мене, я блискатиму на тебе. І ми повік дивитимемось одне на одного й очей не зводитимемо?

І Настуся аж заплескала в долоні, аж очі заплющила, ніби вона достала од мами якусь надзвичайно гарну ляльку з діамантовими очима. І вона раювала.

І вона впала – сіла на оксамитову канапку й ніби пірнула в поросі, котрого не змітали й не струшували вже, може, тиждень або й два. Він сів проти неї в кріслі.

І вони втирали очі одне в одного й ніби роздивлялись на якусь чудову картину або цяцьку.

І він любив її щиро, і вона кохала його гаряче, але вони не кинулись на шию одне одному й тільки милувались собою, дивлячись одне на одного, неначе на пречудову мертву мармурову статую, їх очі блищали, аж горіли, але ті очі були якісь ніби неживі, неначе скляні або кришталеві, які бувають у дорогих ляльок або в алкоголіків у найважчий час їх хвороби, – в білій гарячці, коли їх очі блищать гострим, але сухим скляним блиском. І здавалось збоку, ніби то розмовляли не вони, а хтось інший говорив за їх, і живі слова їх живої розмови лились десь зверху або збоку од якогось підкажчика.

Але вони не встигли зробити свій символістичний обмін, як хтось задзеленькав у прихожій. Настуся й Павлусь кинулись, аж жахнулись, ніби хто несподівано закривсь і вдарив раптом по їх напружених нервах.

– Хтось дзвонить, – зашепотіла Настуся до Павлуся. – Нехай Гаврило скаже, що тебе нема вдома. Чогось я оце дуже стривожилась. Хтось неначе прибіг за мною, доконче за мною. Чогось моя душа почуває, що за мною. Чи не тітки часом оце вистежили мене?

Павлусь схопивсь і побіг навперейми старому Гаврилові. Але Гаврило похопивсь і вже одімкнув двері. В прихожу вскочила Павлусева дядина Ніна, побігла й прожогом вшелепалась просто в світлицю, навіть не роздягнувшись і не роззувши колош. Вона ніби гналася слідком за якимсь злодієм або когось шукала та за когось питала.

– Добри вечір тобі, коханий Павлусю! Я оце до тебе похапцем, на часок, на хвилиночку, – задзигорила дядина Ніна.

– Доброго здоров'я! – сказав Павлусь байдужно, насупивши брови й навіть на той час забувшись, що треба ж попросити дядину сісти.

– О! чи ти ба! В тебе, Павлусю, гостя! – крикнула здивована дядина й кинулась вітатись з Настусею.

Настуся ледве підвелась і холодно й надуто привіталась з дядиною Ніною.

– Мій коханий Павлусю, вибачай, що я оце тебе потурбувала. Пошукай, будь ласка, в себе, чи не забула я часом у тебе мого ручаного саквояжика? Подумай тільки собі, яка я роззява. Пішла я вчора на Хрещатик скуповувати по магазинах деякий дріб'язок, знаєш, там наші стрічечки, шпильки, голки, нитки та усяку нашу жіноцьку нісенітницю. В саквояжику в мене було й портмоне, а в йому зосталось ще й грошей карбованців, мабуть, десятків зо два. Вертаюся я з своїм крамом додому. Коли зирк на руку! а на руці не теліпається мій саквояжик. Я його, певно, або згубила, або десь забула, йду я назад, питаюсь скрізь по магазинах, бо я часом у магазинах забуваю то зонтика, то деякі свої дурні покупки. Чогось у мене од тієї купівлі аж голова заморочується. Тоді я, вертаючись з покупками додому, забігла до твоєї, Настусю, тітки Мані. Вона каже, що я в неї тоді нічого не забула. Та оце думаю: забіжу ще до тебе та пошукаю, чи не забула я часом свого саквояжика в тебе. Подивись, серце, гаразд, пошукай по всіх покоях, спитай у Гаврила, чи не бачив часом він, де я поклала мій саквояжик, та ще й з грішми. Не так мені шкода грошей та дрібних покупок, як самого чудового саквояжика.

– Ти тоді й справді вешталась та никала по всіх покоях; може й справді десь поклала та спохвату й забула, – сказав Павлусь й пішов по кімнатах шукати та нишпорить.

Дядина й собі схопилась з місця й пішла слідком за ним блукати по покоях. Вона нагнала й старого Гаврила.

Обшукали, обдивились усі закутки. Гаврило заглянув і під канапу, і під ліжка, і під крісла, а саквояжика нігде не було.

Настуся сиділа мовчки, насупившись, і щось міркувала та митикувала в своїй головці.

«Дядина бреше. Вона нічого й не губила, й нічого не забувала. В неї, як я пам'ятаю, і саквояжика нема. В неї на виду, на очах не щире клопотання, не щире жалкування, а якесь роблене... неначе вона на сцені грає роль. Це мої тітки, мої жандарми, слідкують за мною, щоб доміркуватися, куди оце я пішла і де я. Певно, самі не намілились ловити мене в Павлуся та й потурлили оцю пришелепувату Павлусеву дядину шукать мене тутечки. Ну та й тіточки ж!»

Дядина й Павлусь вернулись у світлицю з порожніми руками. Само по собі дядина добре знала, що не знайде, бо й нічого не губила. Настуся своїм тонким здогадом та міркуванням одразу втямила цю всю дядинину комедію.

– Ото бідна моя голівонько! Певно, мій саквояжик десь валявся на улиці, а його хтось давно знайшов, – бідкалась дядина.

– Авжеж на вулиці довго не влечить. Вже давно його й слід щез, і признаки не зосталось, – додав Павлусь. – Мусиш купити собі другого достоту такого саквояжика.

– Такий буде, та не той! – бідкалась дядина та все зорила буцімто по мебелі, але скоса все зиркала на збентежену Настусю.

«Як зиркає баньками на мене! Ніби я й єсть той саквояжик. Дури вже кого дурнішого, а не мене!» – думала Настуся й ніби іла очима ту капосну наглядачку.

Кінець ознакомительного фрагмента.

Купити: https://tellnovel.com/nechuy-levic-kiy_-van/bez-puttya

надано

Прочитайте цю книгу цілком, купивши повну легальну версію: [Купити](#)